»POLJOPRIVREDA I ŠUMARSTVO«, XXXII, 1, 91-94, 1986, TITOGRAD

Dr Darko Mandić
Veterinarski zavod Titograd
Mr. Kezun Perović
Veterinarska stanica Titograd

LIJEČENJE PAPILOMATOZE GOVEDA PRIMJENOM VLASTITE KRVI

Uvod

Papilomatoza goveda hronična je proliferativna, benigna, neoplastična bolest, koja se očituje bradavicama na koži, mnogo rjeđe na sluznicama. Bradavice mogu biti različite veličine i oblika (kuglaste, resaste, gomoljaste i dr.). Oštro su ograničene od okoline, redovno su pomične i ne prodiru dublje od papilarnog sloja.

U goveda se javljaju dosta često u svim uzrastima, ali najčešće su napadnuta mlađa grla (do dvije godine). Mogu se javiti na različitim mjestima tijela, a često se nađu samo na sisama i koži mliječne žlijezde, gdje se javljaju kao pojedinačni papilomi ili su sise i cijelo vime prekriveni brojnim tvorevinama.

Bolest je uzrokovana virusom, koji pripada rodu papilovirusa. Ove viruse karakteriše neodređenost u broju podataka o hemijskim, fizičkim i morfološkim svojstvima. Pripisuje im se visoka specifičnost za vrstu životinja, kao i za neka tkiva (epitelno).

U uslovima prirodnog držanja virus se sa govečeta na govečе prenosi direktno ili preko osoblja i različitih predmeta, a mogu ga prenijeti i insekti. U eksperimentu virus se lako prenosi subkutanim ili intrakutanim inokulacijama suspenzije tkiva papiloma.

Istraživači Aehnelt i Ahlers (2) naglašavaju da papilovirus koji se nađe kod goveda pobuđuje interesovanje i zbog toga što može napasti unutrašnjost organizma i oko, gdje često pokazuje tendenciju karcinomatozne deformacije.

Olson i Cook (6) vršili su istraživanje ovog virusa na relaciji govedo — konj i došli do vrlo zanimljivih rezultata. Ako se konjima inokulira filtrat goveđih papiloma, kod njih će se razviti tumor sarkomatoznog tipa, a ako se izvrši povratna inokulacija filtrata na goveda, razvija se tipična papilomatoza. Mnogi su istraživači proučavali mogućnost prenošenja virusa sa govečeta na čovjeka, ali bitni elementi pri ovom postupku ostali su nerazjašnjeni, pa se nameće potreba daljih istraživanja u tom pravcu — na planu animalne papilomatoze kao moguće zoonoze.

Pri liječenju papilomatoze postoji još dosta neizvjesnosti, iako je do sada primjenjivan veliki broj hirurških obrada i raznih bioloških i terapeutskih preparata. U tom pogledu traže se novi oblici liječenja, ili poboljšanja već ispitanih postupaka.

Olson i Skidmore (7) i još neki istraživači imali su zapažene rezultate, gdje su, pored hirurške obrade, primjenjivali i određene tkivne vakcine, dok je Stegh (8) primjenjivao kataboličke encime. Olson i Cook (6) hirurški tretman dopunjavali su aplikacijom antibiotika širokog spektra i tkivne vakcine. Cral i Novak (4) naglašavaju da su vakcine vrlo efikasno biološko sredstvo u liječenju i profilaksi goveđe papilomatoze, samo ih treba češće upotrebljavati. Mnogi istraživači koji se bave ovim problemom pretpostavljaju da se određena količina virusa nalazi u cirkulaciji i da stvara izvjestan imunitet, te tako može doći do samoizlječenja. Wester (9) još davno je nagovijestio takvu mogućnost liječenja — primjenom vlastite krvi.

Vlastita istraživanja

Radi liječenja goveda sa papilomatozom, primjenjivali smo njihovu vlastitu krv i terapeutsko sredstvo »flogocid-mast«, bez hirurške obrade. U toku 1983. i 1984. godine obradili smo ukupno 18 goveda, oboljelih od papilomatoze, uzrasta od jedne do četiri godine. Grla su poticala sa individualnih gazdinstava, a pripadala su tipu domaće buše i njenih križanaca.

Oblik i veličina bradavica bili su različiti, a nalazile su se na različitim mjestima tijela (glava, vrat i dr.), ali je najčešće bila zahvaćena koža vimena i sise.

U najvećem broju slučajeva njihovu vlastitu krv primjenjivali smo neposredno pošto su primjećene prve bradavice.

Krv smo uzimali iz vene jugularis pod sterilnim uslovima, i odmah je *s/c* davali sa jedne strane vrata. Aplikacija je vršena u intervalima od 10 dana, dok je količina krvi po jednoj aplikaciji iznosila 25 ccm. Krv je primjenjivana u 3-6 navrata, zavisno od svakog pojedinog slučaja.

U vremenu između aplikacija, pratili smo stanje bradavica i eventualnu njihovu promjenu (izgled površine, konsistenciju, veličinu i sl.).

Pored primjene vlastite krvi, svaka bradavica napadnutih životinja mazana je svaki drugi dan terapeutskom mašću »flogocid« koja se upotrebljava kao specijalno sredstvo protiv gnojnih rana, čireva raznog porijekla, te upala kože i sluzokože. Ova mast sadrži u pakovanju od 100 g sljedeće:

Antivirus polivalentni — 50 g
Acidum boricum — 1 g
7-jod-8 oxychinolin-5-sulfonicum: 0,05 g
Masna podloga ad — 100 g

Nakon prve aplikacije, odnosno neposredno prije druge, ni u jednom slučaju na bradavicama nije bilo nekih promjena koje su se mogle makroskopski uočiti. Neposredno pred treću aplikaciju kod nekih grla već su se uočavale promjene koje su ukazivale na pozitivno djelovanje vlastite krvi. Poslije 40 dana od prve aplikacije, odnosno neposredno pred četvrtu, kod 9 grla bradavice su promjenile boju na svojoj površini, mnoge su se sasušile i počele lagano otpadati? Kod daljih 7 grla ovo se događalo poslije četvrte aplikacije, odnosno nakon mjesec i po dana od početka liječenja.

Kod dvije krave, i pored šest aplikacija njihove vlastite krvi u navedenim vremenskim intervalima, bradavice su ostale skoro nepromijenjene, izuzev što su nešto potamnjele na površini.

Na mjestim aaplikacije krvi nijesmo uočili bilo kakve jače reakcije.

Diskusija i zaključak

Kod generalizovane papilomatoze goveda, u praksi se često primjenjuju operativni zahvati koji se u velikom broju slučajeva moraju ponoviti u više navrata. Zbog toga mnogi autori preporučuju primjenu imunoterapije, uz naglasak da kombinacija operativnog zahvata i imunoterapije daje najbolje rezultate.

Primjena korozivnih sredstava i termokauterizacije, uz nepotpuno odstranjivanje tumora, nije zbog recidiva uvijek pouzdana.

Ni u jednom slučaju mi nijesmo primijenili operativni zahvat. Koristili smo se samo aplikacijom vlastite krvi grla uz povremeno mazanje bradavica sa flogocid - mašću.

Služeći se ovom metodom pri liječenju papilomatoze goveda ustanovili smo da je u velikom broju slučajeva (88,8%) došlo do resativno brzog sušenja bradavica, do njihove regresije i do izlje-

čenja u relativno kratkom vremenu. Ovo se posebno odnosi na grla u kojih su bradavice bile lokalizirane na koži mliječne žlijezde i sisama.

Lokalnom primjenom flogocid - masti smatramo da sm osamo omekšali bradavičaste tvorevine i da smo iste zaštitili od vanjskih zagađenja.

Ako analiziramo rezultate koje smo dobili u liječenju papilomatoze goveda primjenom njihove vlastite krvi i uporedimo ih sa rezultatima koji se dobijaju primjenom tkivnih vakcina, koje mnogi autori upotrebljavaju, može se zaključiti da je vrijeme ozdravljenja kod tkivnih vakcina nešto sporije, a sa druge strane, pravljenje tih vakcina nije jednostavno, s obzirom na to što nije uvijek lako dobiti odgovarajući materijal, a potrebno je i određeno vrijeme za njihovu pripremu. Kako je tehnika uzimanja krvi i njena aplikacija sasvim jednostavan postupak (što je, svakako, prednost nad ostalim metodama), to smatramo da primjena ovog načina liječenja papilomatoze goveda zaslužuje punu pažnju, posebno njena primjena u terenskim uslovima.

LITERATURA

Abu — Samra M. T., Azis M. A., Homeida A. M.: Clinical observation on bovine Papillomatosis. Br. vet. J. 138, 2, 1982.

Aehnelt E., Ahlers D.: Buiatrik, Hannover, 1972.

Bajrić A., Ibrović M., Begović J., Smrček Z.: Papilomatoza goveda s posebnim osvrtom na terapiju i profilaksu vakcinom. Veterinaria, Sarajevo, 23, 2, 1974.

Cral F., Novak B.: Veterinery Dermatology. J. B. Philadelphia, 1953.

Joubert L., Bonneau M.: La Papillomatose des animaux. Devue Med. vet. 5, 127, 1976.

Olson C., Cook R. H.: Cutaneous sarcomalice lesions of the horse caused by the agent of bovine Papilloma. Proc. Soc. exp. Biol. Med. 77, 281-284, 1951.

Olson C. D., Skidmore L. V.: Therapy of experimentally produced bovine cutaneous Papillomatosis with vaccines and excision. A. A. V. M. A. 135, 6, 339-349, 1959.

Stegh P.: Erfolgreiche Behundlung der Warzenkranheit mit Enzymen. Tierärztl. Umsch. 34, 4, 272-278, 1979.

Wester J.: Die Physiologie und Pathologie der Vormagen beim Rind. Berlin, 1926.